

4 Haber yazmada temel kurallar

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin lisans düzeyinde kazandırması gerekli bilgi, beceri ve yetkinlikler de gözönüne alınarak hazırlanan Gazetecilik Bölümü listesinde de haber toplama ve yazmayla ilgili çeşitli unsurlar bulunmaktadır.

Kutu 5: İLEF Gazetecilik Bölümü'nde kazandırılması hedeflenen beceri ve yetkinlikler

Kavramsal/Uygulamalı bilgiler

- Gazeteciliğin toplum içindeki rolü ve gazetecilik alanındaki gelişmeler üzerine derinliğine bir kavrayışa sahip olmak
- Belli bir aracın ya da farklı araçların üretim hedefleri ve kamu göz önüne alınarak, amaca uygun konuları, bakış açılarını bulmak ve bunları sorgulayabilmek
- Medya örgütlerinin hedeflerini, finans ve piyasa koşullarını, örgütsel yapılarını ve süreçlerini bilmek
- Bilgiyi ve haberi, sözcük, ses, imge gibi farklı bileşimler içinde sunabilmek

Beceriler düzeyinde (Kavramsal/Bilişsel)

- Haber toplama tekniklerini ve araştırma yöntemlerini kullanarak bilgiye/habere hızla erişebilmek
- Asıl öneme sahip bilgiyi seçebilmek
- Bilgiyi ve haberi gazeteciliğin gerektirdiği farklı tarzlarda yapılandırabilmek
- Bilgiyi ve haberi uygun bir dille ve etkili bir gazetecilik biçimi içinde sunabilmek
- Gazetecilik faaliyetini örgütleyebilmek ve planlayabilmek
- Oluşturulan bilgi ve haberi farklı çoklu-ortam (görsel-ışitsel-metinsel) platformları için üretebilmek

Yetkinlikler Düzeyi

Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği

- Yaptığı işle ilgili hesap verebilmek
- Kaynaklar, yaklaşım ve yapım/uygulama ile ilgili yapılan tercihleri açıklayabilmek ve bu seçimlerin sorumluluğunu üstlenebilmek
- Bir ekip veya yayın kuruluşuyla işbirliği yapabilmek
- Hak ve yükümlülüklerini bilmek ve çalışma koşullarını eleştirel olarak değerlendirebilmek

Öğrenme Yetkinliği

- Medya kuruluşunun yapılarını ve üretim süreçlerini kavrayarak, onun strateji tercihlerini ve yayın politikasını değerlendirebilmek
  - Gazetecilik ürünlerinin sahip olması gereken niteliğe ilişkin açık bir fikre sahip olarak, ürünün niteliğine ilişkin standartlar temelinde kapsamlı ve eleştirel bir değerlendirme yapabilmek
  - Yaptığı işi karşılaştırmalı olarak değerlendirebilmek ve eleştiriye açık olmak
  - Gazetecilik işinin bir bileşeni olan habercilik teknolojisindeki değişimleri hızla kavrayabilmek
- ##### İletişim ve Sosyal Yetkinlik
- Yaratıcı ve yeniliğe açık bir duruşla düşüncelerini ifade ederek inisiyatif alabilmek ve öngörülemez durumlara kendisi uyarlayabilmek
  - Çalışma koşulları ve süreçleriyle ilgili her türlü örgütlü mesleki dayanışmaya hazır olmak

Programa Özgü Yetkinlik

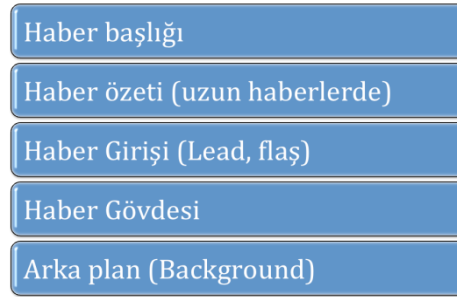
- Asıl öneme sahip bilgiyi belirli ilkeler temelinde ve aracın gereklerine uygun doğrultuda seçerek yorumlamak, çözümlenmek ve kamusal tartışmaya dahil edebilmek.
- Yeni medya teknolojilerinin olanaklarını kullanarak, yeni gazetecilik türlerinde ve alanlarında bu olanaklarla habercilik etkinliğini gerçekleştirebilmek
- Gazetecilik alanında hak ve yükümlülüklerini bilerek çalışma koşullarını eleştirel olarak değerlendirebilmek
- Toplumsal sorumluluk ve kamu hizmeti anlayışı zemininde etkili bir gazetecilik biçimi geliştirerek üretim sürecinde

Gazetecilik programına ilişkin özgü yetkinlikler arasında şunlar bulunmaktadır:

- Asıl öneme sahip bilgiyi belirli ilkeler temelinde ve aracın gereklerine uygun doğrultuda seçerek yorumlamak, çözümlenmek ve kamusal tartışmaya dahil edebilmek.
- Yeni medya teknolojilerinin olanaklarını kullanarak, yeni gazetecilik türlerinde ve alanlarında bu olanaklarla habercilik etkinliğini gerçekleştirebilmek
- Gazetecilik alanında hak ve yükümlülüklerini bilerek çalışma koşullarını eleştirel olarak değerlendirebilmek
- Toplumsal sorumluluk ve kamu hizmeti anlayışı zemininde etkili bir gazetecilik biçimi geliştirerek üretim sürecinde yer almak

Haber yazımında asıl güçlük belli bilgiler bütünün içinde, önemli olan unsuru yakalayabilmesidir. Yukarıdaki yorumlamak yetkinliği, bilginin önemli olup olmamasının yorumlanmasıdır. Kamusal tartışmaya dahil edebilmekle ilgili ilke de haber akışları sürecindeki unurları ve buna yeni eklenebilecek unsurları içerir. Eğer iki yıl Milli Eğitim muhabirliği yaparsanız, hem kendi gazetenizin hem de rakip gazetelerin bu alanda neyi haber yaptıklarını, hangi haberi büyüttüklerini öğrenmiş olursunuz. Bu süreci yaşamış bir gazeteci açısından Bakan'ın yaptığı basın toplantısında verdiği bilgiler arasından “medya dünyası” açısından çekici olanı anlayacaktır. Deneyimli muhabirimiz, sadece Milli Eğitim haberlerini değil, her gün gazeteye gelen gazete takımlarının tamamını gözden geçirmekte ve seçtiği haberleri okumaktadır. Dolayısıyla, milli eğitimle ilgili olmayan siyasal gelişmeleri de bilmektedir. Sonuç olarak, Bakan, eğitim dışında da önemli bir açıklama yaptıysa onu farkeder. Göreve yeni başlayan muhabirlerin çektiği asıl sıkıntı buradadır.

Şekil 5: Haberin bölümleri

Haberciliğin formülü olarak yaygınlaşan 5N1K kuralına göre haber şu soruların yanıtıdır: Ne oldu? Nerede? Ne zaman? Neden? Nasıl? Kim(ler) olayın içinde?

En azından olay haberciliğinin en rutin halinde bir haberin hangi sorulara yanıt vermesi gerektiğini içerdiği için 5N1K öğretici bir kural olarak işlev görür. Bu kurala göre mükemmel bir haber örneği verelim:

“Hayriye Akbaş, eşi Dursun Akbaş’ı başka bir kadınla görünce, mutfak bıçağını kocasının karnına saplayarak dün akşam saatlerinde yaraladı.”

5N1K kuralına uygun mükemmel haberimiz gibi olsaydı, gazetelerin ve tüm haberlerin en fazla iki cümlede bitmesi gerekirdi. Oysa pek az haber yukarıdaki kadar kısadır. Bunun bir nedeni, yukarıdaki türden bir cümlenin okuyucularda başka başka soruları kafasına getirmesidir. Dahası 5N1K haberi tüm unsurlarıyla kapsayamamaktadır. Örneğin Dursun Akbaş’a yaralandıktan sonra ne oldu? Hayriye Akbaş bir kadınla nerede gördü? Dursun Akbaş, karısına ne dedi? Olaydan önce bir tartışma yaşandı mı? Bu bilgileri bize kim verdi? Görgü tanığı mı olduk yoksa bir yetkili mi bize söyledi? Hangi kadınla gördü? Sokakta mı gördü, başkalarının dedikodusu nedeniyle mi saldırdı? Bu yetkili doğru bilgi verdi mi? Benzeri soruları çoğaltmak mümkündür. Biz bu bilgileri Hayriye Akbaş’ın karakoldaki ifadesinden mi öğrendik? Yoksa çocukları mı bir muhabire anlattı?

5N1K ilkesi gereğince yukarıda okuyucunun sorduğu tüm soruların bilgisine sahip olduğumuzu düşünelim, tüm bunları haber olarak yazarken neresinden yazmaya başlayacağız? Haberin bölümleri olarak tanımlamamız gereken haber biçiminin unsurlarını burada vermekte yarar var.

Başlık: Haberin haber yapan unsurun bulunduğu kısa cümledir. Bir kural olarak, muhabirin başlığı 8-9 kelimeyi geçmemelidir. Bu başlık, medyanın haberi yerleştirmesi aşamasında değişebilir. Muhabirin yazdığı başlıklar, sayfa sekreterlerince punto boyutları değiştirilecek, sayfadaki yere göre sözcükler de değiştirilerek konacaktır.

Haber spotu (özeti): Uzun ve ayrıntılı haberlerde önemli görülen unsurların birer cümleyle özetlendiği spotlara denir.

Şekil 6: Başlık ve haber spotu örneği

Başlıkların oluşturulmasında kurallar şunlardır:

- Başlık, girişin özünü yani en önemli unsurunu içerir.
- Başlıkla yüklü olarak oluşturulursa daha etkili ve dinamik olur. Örneğin Şekil 7'deki başlık şöyle verilse oldukça güçsüz olurdu: Socar ve Tamince Star Medya Grubu için masada. Bir başka güçsüz başlık örneği: SPK'dan yeni yönetmelik. Oysa, "SPK yeni yönetmelik hazırlıyor" başlığı daha etkilidir.
- Olabildiğince kısa tutulmalıdır, yukarıda da belirtildiği gibi 8-9 sözcüğü geçmemelidir.
- Başlıklar cümle gibi yazılır. İlk sözcüğün ilk harfi büyük diğerleri küçüktür. Yukarıdaki örnekte özel isim olan Tamince Star Medya Grubu dışında hepsi küçük harftedir.
- Başlıklarda sıfat ve klişe kullanımından kaçınılır. Örneğin, trafik canavarı, katil yol, yola can feda, acı bilanço gibi klişe sıfatlar kullanılmamalıdır.
- Sahiplenici olmamalıdır. Galatasarayımız, Milli takımımız, Valimiz, Kaymakamımız gibi kullanımlar sahiplenme ve onaylama izlenimi yaratır.

Haber Giriş: Haber girişi asıl önemli olan unsurun bulunduğu bölümdür. Giriş bölümü Türkiye’de “Flaş” olarak tanımlanmaktadır. İngilizce konuşulan ülkelerde “Lead” olarak tanımlanır. Burada mutlaka yer alması gereken unsurun yanında ne zaman, nerede, nasıl, niçin, kim sorularının yanıtlarının bazılarının olması gerekir. Burada temel ilke en yukarı çekilecek ana unsurdan başlayarak, adım adım ayrıntılara doğru gitmektir. Yani giriş okuyucuya haberde neyi bulacağını gösteren bazı unsurları içermelidir.

Haber girişinin nasıl olması gerektiğine ilişkin, farklı ortamlarda farklı uygulamalar yer almaktadır. Örneğin haberin nereden geldiği, bir başka deyişle “mahreç” (köken) mutlaka konmalıdır. Köken haberin yapıldığı yeri belirtir. Erzurum’daki bir olayı telefondan alarak yazan bir muhabir, köken olarak yazdığı yeri koymalıdır. Bununla birlikte eğer kurumun Erzurumdaki muhabiri, haberi İstanbul’daki arkadaşına telefonla geçiyorsa, köken olarak Erzurum konur.

Ankara’daki trafik kazasında 21 kişi öldü

Ankara – Xxx xxx (devam)

Ankara’daki trafik kazasında 21 kişi öldü

Ankara (AA) – xxxxxx (devam)

Kimi uygulamalarda haberin nereden alındığı da kökenin yanına eklenir.

Eğer bir haber, bir başka kurumdan veya haber ajansından alınmışsa, hangi kurum olduğunu vermek gerekir. Bunu yapabilmek için de o ajansla sözleşme imzalanmış olması gerekir.

Olay gazeteciliğinde zaman unsurunun girişte verilmesi gerekir. Zaman unsurunun nasıl verileceği de haberin hangi ortamda yayımlanacağıyla ilgilidir. Örneğin yukarıdaki haber başlığı ve girişinin internet ortamında yayımlanmasında çoğunlukla şu yöntem uygulanmaktadır:

12.12.2013

Ankara’da trafik kazasında 21 kişi öldü

Ankara (KBA) – Atatürk Bulvarı üzerinde bugün iki otomobil çarpıştıktan sonra, araçlardan birinin yoldan çıkarak karşıdan karşıya geçmeyi bekleyen insanları ezmesi sonucu 21 kişi öldü, 34 kişi yaralandı.

Söz konusu örnek haberin en yukarısında tarih yer almaktadır. İnternet sitelerinde tarih, çoğunlukla yazılım tarafından otomatik olarak atılabilir. Böyle bir durumda haberin olduğu

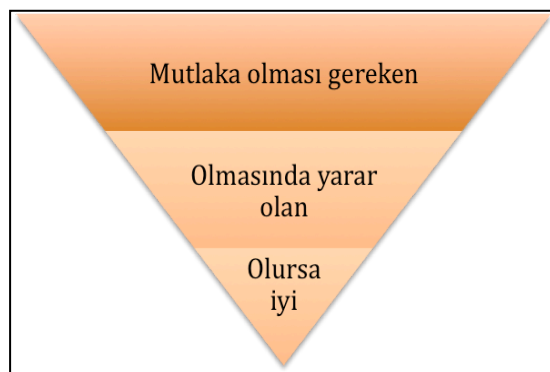
zamanı dün, bugün, geçtiğimiz Perşembe günü, gibi yazmak mümkündür. Çünkü okuyucu tam tarihi yukarıda otomatik olarak atılan tarih bölümünden anlayabilir. Aynı haberi kağıt gazete için yazdığınızda mutlaka “dün” demek zorundasınız. Çünkü gazete bir sonraki gün dağıtıldığında okuyucu açısından “dün” olacaktır.

Haber gövdesi: Haberin gövdesi başlık ve giriş paragrafından sonra gelen cümleler ve paragraflardır. Gövde, başlık ve girişte yer alan unsurları ayrıntılandıran, açıklayan, anlatan paragraflarla başlar. Bununla birlikte arkaplan bilgisiyle haber gövdesinin birbirine örülmesi de mümkündür. Haber gövdesi, girişte yer almayan unsurları ve/veya bu unsurlar hakkındaki daha ayrıntılı bilgileri içerir. Örneğin ölü ve yaralıların isimleri, kazaya karışan araçlarla ilgili bilgiler, kazanın nasıl olduğu, hız sınırları, kazanın olduğu yerle ilgili ek bilgiler haberin gövdesinde verilir.

Arkaplan: İzleyicinin, haberleştirilen olayın çeşitli boyutlarını daha iyi anlamlandırabilmesi için kullanılan ek bilgilerdir. Bu ek bilgiler çok çeşitli biçimlerde olabilir. Örneğin kaza haberlerinde, daha önce söz konusu kaza yerinde olan önceki kazalar arkaplan olarak verilebilir. Tren kazaları açısından da durum böyledir. Ülkede kaç tren kazası olmuş, hangi hatlarda olmuş, kaç kişi ölmüş, hangi yıllarda olmuş gibi bilgiler arkaplan bilgileridir. Arkaplan, bir haberin arasında veya sonunda bir veya bir kaç paragraf olabileceği gibi, eğer haber gazete tarafından büyütülecekse (daha fazla yer ayrılacaksa anlamına gelir), arkaplan haberi olarak ayrıca haberleştirilebilir. Örneğin 120 kişinin öldüğü bir tren kazasıyla ilgili haberin yanına Dünya’daki ve Türkiye’deki büyük tren kazalarının haberi konabilir. Arkaplanda kaza, cinayet, yaralama istatistikleri gibi sayılar verilecekse son olayın da katılması gerekir. Biz haberi yazana kadar Ankara’da 182 kişi bir yerden atlayarak intihar etmişse, bugüne kadar 183 kişinin aynı yerde intihar ettiğini yazarız. Son intiharı da arkaplan istatistiğine ekleriz.

Haberin yapılandırılması ve haber bölümlerine konmasına yardımcı olmak üzere geliştirilmiş modellerden biri piramitler üzerine kurulmuştur. Olay gazeteciliğinden genel olarak uygulanabilecek olan model, ters piramit modelidir. Bu modele göre bir haberde mutlaka verilmesi gereken bilgiler haberin başlığı ve girişinde olmalıdır. Verilmesinde yarar olan diğer bilgiler haberin gövdesinde verilir. Olsa da olur, olmasa da diyeceğimiz türden bilgilerse en aşağıda verilir.

Şekil 7: Olay gazeteciliğinde ters piramit modeli

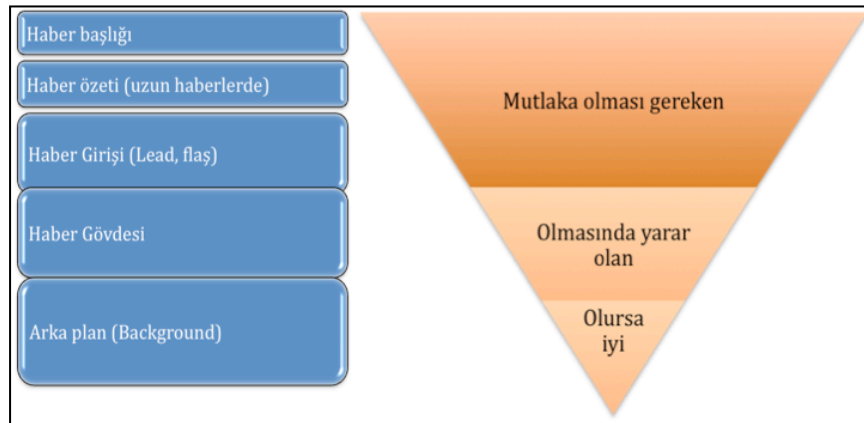

Bu modelin telgraf dönemi gazeteciliğinden kalmak bir model olduğunu vurgulayalım. Telgrafla haberin geçildiği dönemlerde, iletişim kanalı sık sık kopardı. Bu kopuş kimi zaman günler boyunca sürebilirdi. Merkezine başka türlü erişemeyecek olan gazeteciler, haberin en önemli ve mutlaka verilmesi gereken bilgilerini en başa koyarlar, görece olarak daha az önemli bilgileri haberin aşağısına koyarlardı. Böylece, iletişim kanalı kesildiğinde bile, haberin en önemli bilgileri merkeze ulaşabilirdi. Bütünüyle ulaştığı durumlarda bile, o zamanın teknolojisi bilgisayarlardaki gibi “kes, yapıştır” işlemine uygun olmadığı için, haberin en altındaki bölüm sayfada yer olmadığına çıkarılabildi.

Her ne kadar günümüzde bilgisayarlar bu işlemleri hızlandırmış olsa da ters piramit modeli olay gazeteciliğinin klasik modeli olarak oturmuş durumdadır. En önemli bilgileri en yukarıya koyma ilkesinin bir başka nedeni de okurun ilgisini çekeceği düşünülen unsurun başlığa ve haber girişine almak ve böylece okuru okumaya davet etmektir. İlgi duymayanlarsa başlığı ve girişi okuduktan sonra haberin gerisinde ne olduğunu kestirip, haberi okumamayı seçebilirler.

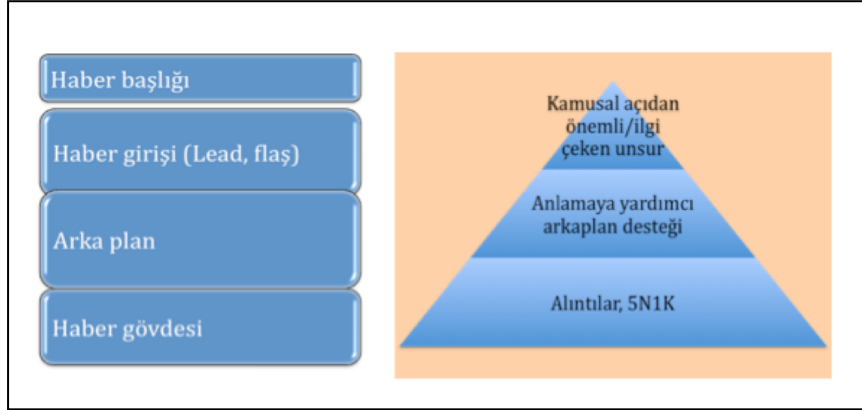
Haberin bölümleriyle ters piramiti yan yana koyduğumuzda, her haber bölümünün önemi daha iyi anlaşılabilir. Haber başlığı ve uzun haberlerde haber özeti ve haberin girişi mutlaka olması gereken bilgileri içermelidir. Bunlar en azından Ne? Ne zaman? Kim(ler)? Sorularının yanıtlarını içermelidir. Haberin çeşitli ayrıntıları ve kapsayıcı boyutları haberin gövde bölümünde verilebilir. Bu modele göre haberde en az yer tutan ve en aşağıdaki kesim arkaplan bilgisi olmaktadır.

Şekil 8: Haberin bölümleri ve ters piramit ilişkisi

Model, durum gazeteciliği ve kimi olay gazeteciliği örneklerinde ters piramit modelinden farklı olabilir. Daha çok durum gazeteciliğinde geçerli olan düz piramit modelinde ilgi çekici bir unsur yukarıda verilir ama bu bölüm kısa tutulabilir. Haberin alıntılarının, başkalarının yorumlarının ele alındığı bölümüyse en aşağıda verilir. Örneğin Cumhuriyetin Kızı başlıklı haberde, anlatılan kişinin, yazarın annesi olduğunu en aşağıdaki paragraflara doğru öğreniyoruz.

Şekil 9:Haberin bölümleri ve düz piramit ilişkisi

4.1 Haber yazım kuralları

Haber yazmada dikkat edilecek unsurlardan en önemlileri şunlardır:

- Anlaşılabilirlik: Anlaşılabilirlik özellikle cümle uzunluklarının dengelenmesi ve diğer yazım kurallarına uyum gerektirir.
- Açıklık: Özellikle seçilen sözcüklerin anlaşılır olması önemlidir. Bunun yanında olayın oluş biçimi açıklık taşınmalıdır.
- Aslına sadıklık: Olgular değiştirilmemelidir.
- Kesinlik: “PKK’nin 125 küçükbaş, 34 büyükbaş hayvanı itlaf ettikten sonra belirlenemeyen sayıda çobanı da kaçırdığı bildirildi” gibi bir zamanlar sıkça rastlanan haberlerde küçükbaş ve büyükbaş hayvanların sayısının tamamına verildiği, ancak kaçırılan insan sayısının verilmemesi, önemli bir eksikliktir.
- Kapsayıcılık: Olabildiğince haberin tüm boyutlarının kapsanmasında yarar vardır. Bu ayrıntılar haberin gövdesinde kullanılabilir.
- Tutarlılık: “Murat 124 içindeki dokuz kişiden, ikisinin çarpışma sonrasında camdan fırlayarak yola savrulduğu öğrenildi”, cümlesinde bir Serçe’nin içine yedi kişinin sığması mümkün olmadığından bir yanlışlık olduğu anlaşılabilir. Başka bir olasılık beş kişinin arabanın içinde iki kişinin bagajda veya tavan bagajında yolculuk etmesi durumu söz konusu olabilir. Bilgilerdeki tutarsızlık, yeni

olguların ortaya çıkarılmasına yardımcı olabilir. Örneğin dokuz kişinin kaçının arka bagajda, kaçının üst bagajda olduğunu öğrenmiş olabiliriz.

Haber cümleleri çok uzun olmamalıdır. Uzun cümleler okurun dikkatini dağıtır, yazım yanlışlarının yapılmasını kolaylaştırır. İletişim Fakültesi'nin Türk Dili hocalarından emekli öğretim üyesi Emin Özdemir, böyle cümlelere yığma cümle derdi. Türk Dilinin değerli ustalarından Ömer Asım Aksoy da nokta koymanın dilde en büyük yeteneklerden biri olduğunu söyler. Uzun cümlelerden kaçınırken, çok kısa cümlelerden de kaçınılmalıdır. Çok kısa cümleler okurda pinpon topu etkisi yaratır. Dikkat dağılır, okuma zorlaşır. Hedef ne çok kısa ne çok uzun olmayan dengeli cümleler kurmak olmalıdır. Bunu anlamanın kolay bir yolu, yazılan cümlelerin sesli olarak okunmasıdır. Uzun cümleleri okurken nefes alma ihtiyacı duyarsınız. Başlangıçta bu yöntemi uygulayabilirsiniz.

Kutu 6: Haber yazımında kaçınılması gereken yığma cümle

“Ağrı kent merkezine 15 kilometre uzaklıkta olan merkez köylerinden Otlubayır Köyü'nün korucusu Nihat Aslan'la, Muhtar Vehbi Aksoy, oğlu Ozan Aksoy ve yeğenleri Bahit Aksoy, Sinan Aksoy ve Serkan Aksoy bugün öğlen saatlerinde köy meydanında karşılaştıktan sonra tartışırken, korucu Aslan Kalaşnikof silahıyla Vehbi Aksoy, Ozan, Sinan, Serkan ve Bahit Aksoy'u vurarak öldürdükten sonra silahıyla birlikte Jandarma'ya teslim oldu.”

Yukarıdaki kutucuktaki haberde 5N1K ilkesinin gerektirdiği her şey var. Ama cümleyi okumaya başlayınca dağılıyorsunuz. Kim kimin akrabası, kim kimi vurdu gibi unsurlar birbirine karışıyor. Böyle bir cümleyi okuyucular da sonuna kadar okumayacaklardır. Aşağıdaki kutucukta da pinpon topu etkisine bir örnek verilmiştir. Bu tür fazla kısa cümleciklerin arka arkaya gelmesi de okumayı zorlaştırır. Okuyucular bir süre sonra bu kısa cümlelerden sıkılır ve haberi okumayı bırakabilir.

Kutu 7: Haber yazmada kaçınılması gereken pinpon etkisi

“Köy meydanında kavga çıktı. Korucu silahını ateşledi. Muhtar ve dört akrabası vuruldu. Olay köy meydanında oldu. Muhtar Vehbi Aksoy öldü. Korucu jandarmaya teslim oldu. Muhtarın oğlu da öldü. Üç yeğeni da yaşamlarını yitirdi.”

Aktarmalarda yüklemelerin kullanımı

Haberlerin büyük çoğunluğu kaynaklardan öğrenilen bilgilerden oluşur. Gazeteciliğin çok büyük bölümü kaynaklardan yapılan aktarmalardır. Aktarmalar iki türlü olabilir. Birincisi, doğrudan aktarmadır ki bir tırnak açılarak kaynağın söylediği sözler bire bir yazılır. İkincisi dolaylı aktarımdır ve muhabirin, kaynağın söylediklerini kendi cümleleriyle aktarmasıdır. En çok kullanılan ve en akıcı olan yöntem dolaylı aktarım yöntemidir. Doğrudan aktarımın da belli amaçlar çerçevesinde kullanımı yapılır.

Dolaylı veya doğrudan aktarımlarda yüklemelerin kullanımı önem taşır. Bazı yüklemeler kaynağın söyledikleriyle ilgili soru işaretleri yaratır. Bazıları oldukça tarafsızdır. Bazılarıysa kaynağın söylediklerini güçlü olarak aktarır.

Kutu 8: Aktarma cümlelerde yüklemelerin etkisi

<p>Tarafsız olanlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dedi • Açıkladı • Söyledi • Aktardı	<p>Soru işareti yaratanlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İleri sürdü • İddia etti • Savundu	<p>Kaynağı güçlendirenler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dikkat çekti • Belirtti • Vurguladı • Yineledi
--	--	---

Alıntılarda tırnak kullanımı

Doğrudan aktarmanın en önemli aracı tırnak açmadır. Metinsel haberlerde tırnak açma radyolarda kaynağın dediklerinin kendi sesinden verilmesi, televizyonlarda sesli/görüntülü verilmesine benzer bir etki yaratır. Kaynakla okuyucu birebir iletişime geçmiş olur. Alıntılarda tırnak kullanmanın üç temel yolu olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar şunlardır:

- 1) Paragraf alıntısı. Bu yöntemde kaynağın belirttiği bir fikre ilişkin söylediği cümlelerin tamamı tırnak içine alınır.

Kutu 9: Tüm bir paragrafın tırnak içine alınması

<p>xxxx</p> <p>Ankara Üniversitesi Rektörü Cemal Taluğ, Ahmet Taner Kışlalı'yı anma gecesinde yaptığı konuşmada şunları dedi: "Üniversitemizin değerli öğretim üyesi, sevgili hocamız Ahmet Taner Kışlalı'yı, haince aramızdan alınışının 11. yılında saygıyla anıyoruz. Ahmet Taner Kışlalı, Atatürk'ün Kültür Devriminin önemini ve değerini en iyi özümseyen ve Atatürk'ün üreten, hakça paylaşan, özgürce düşünen yeni bir insan yaratma amacına yaşamını adayan bir bilim, düşün ve kültür insanıydı."</p> <p>xxxx</p>

- 2) Cümle veya cümleler alıntısı: Kaynağın söylediklerinin bir ya da bir kaç cümlesi habere katılabilir.

Kutu 10: Cümle veya cümlelerin tırnaklı alıntı yapılması

xxxx

Ankara Üniversitesi Rektörü Cemal Taluğ, Ahmet Taner Kışlalı'yı anma gecesinde yaptığı konuşmada, Kışlalı'nın "Atatürk'ün Kültür Devriminin önemini ve değerini en iyi özümseyen ve Atatürk'ün üreten, hakça paylaşan, özgürce düşünen, yeni bir insan yaratma amacına yaşamını adayan bir bilim, düşün ve kültür insanı" olduğunu söyledi.

- 3) Parçalı alıntı: Kaynağın söyledikleri sözcüklerin biri veya bir kaç tanesi tırnak içine alınabilir.

Kutu 11: Parçalı alıntının haberde kullanımı

xxxx

Ankara Üniversitesi Rektörü Cemal Taluğ, Kışlalı'nın, Atatürk'ün Kültür Devriminin önemini ve değerini en iyi özümseyen ve Atatürk'ün "üreten, hakça paylaşan, özgürce düşünen, yeni bir insan yaratma" amacına yaşamını adayan bir "bilim, düşün ve kültür insanı" olduğunu söyledi.

- 4) Gazetecilerin soruları: Kaynaklar dışında, basın toplantısında gazetecilerinin soruları da tırnak içine alınabilir. Örnek: Bir gazetecinin "Bu maçı kazanma şansınız var mı?" sorusuna yanıt olarak "Şansla işim olmaz" dedi.

Ne zaman tırnak kullanılacağına ilişkin ilkeler şunlardır:

- Birisi bir şeyi kendi sözcükleriyle özgün/ilginç söylemişse

Bir deprem olduğunda olay bölgesine giden muhabirler –birileri bir şehirden ayrılmak için yollara düşmüşlerse ve tersi yönde gitmeye çalışan bir araç varsa, o basın aracıdır— gözlemleri ve dinlediklerini kullanarak yaşananları izleyicilere aktaraya çalışırlar. Deprem ne kadar korkunç bir şey olduğunu anlatmak oldukça zordur. Depremzedelerden biri muhabirle yaptığı söyleşide şunları söylüyor: "Uykum kaçtığı için balkona çıkmıştım, güneş dağın üzerinden doğmak üzereydi. Korkunç bir kükreme sesi duydum. Sanki binlerce vahşi aslan aynı anda kükrüyordu. Etrafıma bakarken dağın yürüdüğünü gördüm. Sonrasını hatırlamıyorum." Depremi bir kişinin nasıl yaşadığını aktarmanın tek yolu, ilginç ve kişiye özgün biçimde söylenmişse tırnak kullanmak gerekir.

- Söylenenlerde satır arası mesajlar varsa. Diyelim ki bir muhalefet partisi yetkilisi

gazetecilere yaptığı açıklamada “Bu hükümetin yaptıklarının çoğu yanlışdır. Türkiye’de dindarlara baskı yapıldığını ileri sürerek bizi her gün dinsel bir toplumsal düzene doğru götürüyorlar. Bunlar emirleri Atlantik ötesinden alıyor” demiş olabilir.

- Uzun haberlerde akıcılığı sağlamak için. Örneğin TBMM’de salı günleri siyasal partiler kendilerine bağlı milletvekillerinin katıldığı grup toplantıları yaparlar. Her hafta siyasal partilerin genel başkanları orada yaptıkları konuşmalarda güncel siyasal gelişmelere ilişkin yorumlar yaparlar. Bu yorumlar parlamento muhabirlerince haberleştirilir. Bu haberler belli oranda güncel ve önemli konular içerse bile, ister istemez uzun olur. Bu uzun haberlerde, konuşmacının söylediği bazı cümleler tırnak içine alınarak aktarılır. Burada amaç sürekli dolayla aktarım yerine doğrudan aktarımı da devreye sokarak akıcılığı sağlamaktır.
- Söylenenin, kaynağın söylediği bir unsur olduğunu vurgulamak gerektiğinde. Özellikle kaynak bazı sayıları içeren konuşmalar yapıyorsa, muhabir bu sayıları kaynağa atfetmek için kullanabilir.
- Normal yazılırdaki vurgulu, eğik, altı çizgili yazılan sözcükler, haber ortamlarında çift tırnak içine alınabilmektedir.

Bir soruya karşılık verilmiş yanıt kısa veya sadece yanıt bağlamı yansıtmıyorsa, o zaman soruyu da vermek gerekir. Her ne kadar mutlaka tırnak kullanmak gerekmezse de sorulan soruya bağlı olarak tırnak kullanılabilir. Örneğin bir gazeteci şöyle sormuş olabilir: “Bazı gazetelerde yakınlarınıza çıkar sağladığınızı ileri süren haberler var.” Suçlanan kişi bu iddiayla ilgili olarak şunları söylemişse: Ben görevini yapan bir kamu görevlisiyim. Başka bir şey söyleyemem.

Yukarıdaki soru-yanıt oturumu şöyle haberleştirilebilir:

Bir gazetecinin “yakınlarına çıkar sağladığı” iddialarıyla ilgili sorusuna, Genel Müdür Hulki Koç şu yanıtı verdi: “Ben görevini yapan bir kamu görevlisiyim. Başka bir şey söyleyemem.”

Tırnaklı alıntıda iki tekniğin kullanıldığını görürüz. Bu tekniklerden şunlardır=

- İki nokta üst üste koyma tekniği
- Cümleye devam etme tekniği

İki nokta üst üste tekniği görece uzun alıntılarda kullanılır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan şöyle konuştu: “Xxx xxx.”

Cümleye devam etme tekniği daha kısa ve parçalı alıntılarda kullanılan bir tekniktir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, “Xxx xxx” dedi.

Aktarma içinde aktarma tekniği

Muhabirlerin yazacakları haberlerde kullanmaları gereken öncelikli yöntem dolaylı aktarma yöntemidir. Dolaylı aktarma dengeli, akıcı ve anlamayı kolaylaştırıcı bir yöntemdir. Gazetecinin asıl yöntemi dolaylı aktarımdır diyebiliriz. Tırnak kullanımında bir kişi, bir bakışa kişinin yanıtını verdiği zaman iş daha da karmaşık hale gelebilir. Aslında bu tür durumlarda kesinlikle dolaylı aktarma tekniğinin kullanılmasında yarar vardır. Bununla birlikte aktarma içinde aktarma yapılması durumunda kalınırsa, uygulanacak olan yöntem çift tırnağın içinde tek tırnak kullanmaktır.

Örneğin Sivasspor Teknik Direktörü Rıza Çalimbay, ayrılışını şöyle anlatıyor: “Başkan ve yönetim kurulumuzla görüştük. ‘Biz devam etmek istemiyoruz ama belli bir süre ayrılmanın iki tarafa da büyük faydalı olacağını düşünüyoruz’ dedik. O şekilde ayrıldık. Yönetim kurulumuza teşekkür ediyorum. Onlar bizim ayrılmamamızı, devam etmemizi istediler. Beni en çok sevindiren şeylerden biri iyi şekilde ayrılmamız. Ligi de iyi şekilde bitirmemiz. Bundan sonra Sivasspor çok çok daha iyi yerlere gelir, buna da inanıyorum. Ben ve ekibim her zaman Sivasspor ile beraberiz, ne zaman isterlerse biz burada göreve hazırız. Belki çok kısa süre sonra belki yıllar sonra geri dönüş olabilir. Benim her şeyim Sivas.”

Tırnak kullanımıyla ilgili olarak yapılmaması gerekenler şunlardır:

- Her demeci olduğu gibi aktarmak
- Çok uzun aktarmalar yapmak
- İki nokta üst üste koyduktan sonra, tırnağı açmadan önce boşluk vermemek
- Tırnağın içindeki ilk sözcük ve tırnağın son sözcüğü tırnağa yapışık olur. Buralarda ara verilmez.
- Bilgisayarlarda yazarken, tek tırnak tuşuna iki kere basarak çift tırnak oluşturmak. Oysa çift tırnak tuşu ayrıdır ve tek tıklamada iki tırnak koyar.

Özel isimlerin kullanımı

Haberlerde genel kural, üst düzey yetkililer, hükümet yetkilileri ve tüm kaynaklar dahil, ismin ilk geçtiği cümlede özel ismin tamamının kullanımınıdır. Örneğin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan her haberde ilk geçtiğinde bütünüyle kullanılır. Sonraki atıflarda Başbakan Erdoğan, Erdoğan veya Başbakan diyerek devam edilebilir. Bu her kaynak açısından geçerlidir.

Kutu 12: Haber yazımında özel isimlerin kullanımı

XXXXXXXXXX

Ankara (KTA) – Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, XXXXXX

Başbakan Erdoğan, XXXXX

Erdoğan, XXXX

Kısaltmaların kullanımı: Gazete haberlerindeki kısaltmalarda büyük harfler arasında nokta kullanılmaz. Büyük harfle ilk isimler yazılır.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi: TBMM
- Elektrik Mühendisleri Odası: EMO
- Küçük ve Orta Sanayii Geliştirme Başkanlığı: KOSGEB
- Dış Ticaret Müsteşarlığı: DTM
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu: RTÜK

Genel kural, ilk geçtiği cümlede kurumların tüm adlarının yazılması kısaltmaların parantez içinde verilmesidir. Sonraki göndermelerde kısaltmalar kullanılır. Ancak TBMM gibi çok bilinen kurumlarda bu kurala uyulmadığı da görülmektedir.

Kutu 13: Haber yazımında kurum kısaltmalarının kullanımı

xxxxxx

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Başkanı Ahmet Tayfun televizyon yasaklarıyla ilgili yaptığı açıklamada, xxx xxx

RTÜK Başkanı Tayfun, bu tür uygulamalara girmek istemediklerini, ancak xxx

Kısaltmalarla ilgili tek tırnak kullanımında genel kural okunduğu gibi tırnak konulmasıdır. TBMM'ye (çünkü te be me me olarak okuyoruz).

Sayıların kullanımı

Haberlerde sayılar kullanılırken geçerli kurallar şöyledir:

- 10,000'e kadar rakkamla yazılır: 9,999.
- Ancak cümleye sayıyla başlamak gerektiğinde rakkam yerine yazı doğru olacaktır.

“Birer fiş çeken beş kişi...”

“Birer fiş çeken 11 kişi...”

“Birer fiş çeken 67 kişi”

“Birer fiş çeken 6,754 kişi”

- 10,000'den sonra ilk basamaklar yazıyla sonrası rakkamla yazılır

10,456 kişi şöyle yazılır:
10 bin 456 kişi

Bu kural büyüyen sayılarda devam eder.

1,567,456 şöyle yazılır:
1 milyon 567 bin 456

996 milyon 678 bin 311

Rakamların yazılmasında “%” işareti haber metinlerinde kullanılmaz “yüzde” sözcüğü kullanılır. “Yüzde”den sonra gelen sayıysa ,-- dokuza kadar olsa bile rakamla yazılır: Yüzde 8,5.

Kutu 14: Haber yazımında rakamların kullanımı

XXXXX

AA muhabirinin Maliye Bakanlığı'ndan derlediği verilere göre, geçen yılın Ocak-Haziran döneminde Bütçeden sağlık harcamaları için 3 milyar 510 bin 306 lira çıktı. Bunun 781 milyon 253 bin lirasını kamu personelinin genel tedavi ve sağlık malzemesi giderleri, 446 milyon 196 bin lirasını da ilaç giderleri oluşturdu.

Devlet, yeşil kartlıların tedavi ve sağlık malzemeleri için 1 milyar 471 milyon 634 bin lira, ilaç alımları için de 811 milyon 222 bin lira harcama yaptı.

Bu yıl ise bütçedeki sağlık harcamalarında 1 milyar lirayı aşkın bir azalma meydana geldi. Bütçeden yılın ilk altı aylık döneminde sağlık için 2 milyar 458 milyon 950 bin lira çıktı.

Bunun 334 milyon 776 bin lirası genel tedavi ve sağlık malzemesi giderleri, 150 milyon 52 bin lirası da genel ilaç giderleri için kullanıldı.

Tasarruf tedbirleri, özellikle yeşil kartlıların sağlık harcamalarında kendisini gösterdi. Altı aylık dönemde yeşil kartlıların tedavi ve sağlık malzemesi giderleri yüzde 6,5, ilaç giderleri ise yüzde 26,2 oranında düştü.

Haber başlığı büyük önem taşır. İlgi çekici bir başlık sıradan bir haberi okutabileceği gibi, sönük bir başlık, ilgi çekici bir haberin okuyucu tarafından atlanmasına sebep olabilir. Bu sebeple, bazı büyük yayın organlarında, haberlere başlık bulmak veya onları düzeltmekle görevli redaktörler vardır. Özellikle spor medyasında başlıklar birbiriyle yarış halindedir. Önemli bir maçın ardından (mesela milli maç, derbi) atılacak çarpıcı, dil oyunlarına dayanan bir başlık, rakip yayın organını geçmeyi sağlar. Gazetelerin bayiiilerde sergilendiği de hatırd tutulursa, cazip bir başlık o değil de şu gazeteyi satın aldırılmayı sağlayabilir. Belki de profesyoneller böyle olduğuna inanır.

Başlıklar haber içeriğinden tamamen farklı, ajite edici olabilirler. Bundan kaçınılması gerekir. Örneğin, “Karısıyla bastığı erkeği dördüncü kattan attı” başlıklı haberin tamamını okuduğunuzda, eve habersiz gelen kocanın, karısını bir erkekle salonda otururken gördüğünü anlarsınız. Oysa, “basmak” fiili, halk arasında cinsel ilişki halinde yakalanmak anlamına gelmektedir. Bu haber başlığı evde oturan kadın ve erkeği zan altında bırakmaktadır. Ama aynı zamanda haberin daha çok ilgi çekmesini sağlamaktadır.

4.2 Yazılan haberi değerlendirmek ve düzeltmek

Gazetelere muhabirin verdiği haber önce yazı işlerinde sonra redaksiyon bölümünde işlenir. Yazı işleri haberin özüne ve haber diline ilişkin değerlendirme yaparken, redaksiyon bölümü daha çok dil ve sözcük yanlışlarına ilişkin denetimi yerine getirir. Yazışları birimi İstanbul’da bulunan bir gazete için Ankara’da haber yazan bir muhabirin haberi öncelikle Ankara İstihbarat Müdürü ve/veya yardımcılarının elinden geçer. Haberdeki eksiklikler ve haber dilindeki eksiklikler, gerekirse muhabire düzeltmesi için verilir. Muhabirlikte tutunmanın birinci yolu, verilen haberlerin en az düzeltmeyle İstanbul’a geçilebilmesidir. Aksi durumda Ankara istihbarat müdürlüğü çok fazla zaman harcamak durumunda kalır.

Yazışlarının dikkatle gözden geçireceği unsurlar arasında, başlık, giriş ve haberin diğer unsurları bulunur. Bu aşamada deneyimsiz muhabirlerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri “haberi gömmüş” olmalarıdır. Haberi gömmek, haberde asıl önemli olan unsurun başlık ve girişte yer almamasıdır. En önemli unsur ya haber gövdesinin içinde ya da en son paragrafta yer alıyor olabilir. Böylesi bir durumda Ankara’daki istihbarat şefi haberi düzelterek yeniden yazmak durumunda kalacaktır.

Bunun için zaman yoksa, yani “bağlanma saati” yaklaşmışsa, bu görevi muhabire bırakabilir. Bağlanma saati, İngilizce’de “deadline” sözcüğünün yerini tutar. Her gazetenin Ankara ve diğer bürolarının haber geçmek için en son haber yollayacakları saatler vardır. Genellikle büyük gazetelerde ilk bağlama “taşra baskıları” için akşamüstü yapılır. Taşra baskıları, belli bölgelerde gazetenin matbaası olmadığı için kamyonlara yüklenecek gidecek gazeteler için kullanılır. Bunun sonrasında gece geç saatlerde son bağlama yapılır.

Kimi durumlarda muhabirin haberindeki eksikliklerin giderilmesi için ek soruların kaynağa yöneltilmesi gerekir. Böylesi durumlarda ilk bağlanma saati veya son bağlanma saati geçebilir. Haberin redaksiyonunu yapan yöneticiler öncelikle toplanmış bilgiler arasında olmamakla birlikte önemlilik taşıyan unsurun eksikliğini farkedip eksikliğı gidermekle sorumludur.

Sayıların tutarlılığı

Haberde yer alan sayıların birbiriyle tutarlı olması gerekir. Örneğin yaralıların isimleri tek tek verilmiş olduğu bir durumda, toplam yaralı sayısı 21 olarak veriliyorsa. İsimlerin sayılması gerekir. İsimler sayıldığında 21’den farklı çıkıyorsa yaralı sayısında hata var demektir. Ya yaralıların sayısı 21’den fazladır veya azdır, ya da ölümlerle yaralılar arasında tutarsızlık

vardır. Muhabir yaralıların isimlerinden eminse, onu temel alarak sayıları düzeltmelidir. Bir haberdeki sayıların toplamı, parçalardaki sayılarla tutarlılık içinde olmalıdır.

Başlık, giriş ve gövde tutarlılığı

Haberin başlığı haberin en kısa özetidir. İlgi çekmek için başlıkla oynandığında, başlık ile haber girişi ve gövdesi arasında tutarsızlık olabilir. Burada muhabir çalıştığı gazetenin ortamını ve gazete politikasını gözönüne almalıdır. Başlıklarda feci, müthiş, gibi sıfatlardan kaçınmak genel kuraldır.

İsimlerin tutarlılığı

Bir haberde yer alan özel isimler tutarlı olmalıdır. Bir yerde “Haluk” başka yerde “Hulki” gibi farklılaştırmalar engellenmelidir. Soyadlar, araba markaları gibi tüm unsurlar için de aynı tutarlılık sağlanmalıdır.

Süreçlerin tutarlılığı

Çeşitli olaylarda süreçlerin doğruluğu önemlidir. Kaynaklar bilerek veya bilmeyerek yanlış bilgi verebilirler. Örneğin hukuk alanındaki dava süreçleri böyledir. Örneğin kamuda çalışan bir kaynak kendisine ilişkin bir işlemle ilgili olarak “Yargıtay” a dava açtığını söylüyorsa bir yanlışlık vardır. Çünkü kamu görevlileri, kamu yönetiminin verdiği kararlara ilişkin olarak ilgili bölge idare mahkemesine başvurabilir. Bölge idare mahkememesinin kararından sonra itiraz edildiğinde Danıştay’ a başvurulur. Dolayısıyla kaynak, Yargıtay’ da dava açtım diyorsa bir hata vardır.

Tarihlerin tutarlılığı

Kaynakların olaylarla ilgili verdiği tarihler tutarlı olmalıdır. Kimi zaman doğum tarihi, kimi zaman bir kentten başka kente göç tarihi kaynağın olaylarla ilgili söylediklerinin doğrulanması açısından önem taşır. Doğum tarihlerinden hareketle, belli bir olayın söz konusu kişinin yaşamında yer alıp almadığı kimi zaman kaynağın kasıtlı veya kasıtsız hatalarını ortaya çıkartabilir.

Sık rastlanan hatalar

Kesin bilgi varken belirsiz olanı yazmak

Bir olayın oluş saati belli bir gün ve 18:30 gibi verilmişken, bu bilgiyi gazetecinin daha belirsiz hale getirilmemesi gerekir. Akşam sularında, akşam saatlerinde. 18:00 dolaylarında gibi kullanımlar yerine “xxx dün 18:30’da çıkan kavgada.” Kimi zaman kesin saatin verilmesinin gerekmediği durumlar olabilir. Örneğin düzenlenmiş bir basın toplantısının saati, verilen bir demecin saati önemli değildir. Böyle durumlarda dün, önceki gün, iki gün

önce gibi zaman unsuru kullanılabilir. Kaza, afet, cinayet haberlerinde kesin zaman bilgisi varsa, kesin zamanın kullanması yeğlenmelidir.

Kutu 15: Tarihlerdeki tutarlılığa ilişkin örnek olay

17 Temmuz 2010

Sami Tosun

Sabah Gazetesi, Cumartesi eki

Basında Fikret Mualla skandalı

Kıymetli okur, sizi bilmem ama ben şu 'medya palavraları'nın sebebini hâlâ tam olarak çözemedim. Elbette bizim teneffüs ettiğimiz havada bir sorun olduğu düşünülebilir. Hiç itiraz etmem. Ama 'palavra söyleşiler' sadece bununla izah edilebilecek bir durum değil... Evet efendim, ekranlarımızda bir süredir 'Banu Alkansız hava sahası' hakimken, milli Afrodit'imiz geçtiğimiz günlerde yine ortaya çıktı ve cildinin güzelliğini neye borçlu olduğunu falan anlatmaya başladı. Sonra Hürriyet'te bir haber gözüme çarptı. Banu Hanım, Kanaltürk'te çıktığı programda, bunca yıldır doğru düzgün çalışmadan nasıl lüks bir hayat yaşadığını anlatmış. Şöyle diyor: "15 yıl aşk yaşadığım rahmetli Gürbüz Hanif'den bana Fikret Mualla tabloları kalmıştı. Yıllar içinde bu tabloları satıp lüks içinde yaşadım. Ne yazık ki hepsi müzayedelerde gitti. Ben de bu sayede dünyayı dolaştım. Biliyorsunuz bugün bir Fikret Mualla tablosu servet değerinde. Ama elimde bir tane bile kalmadı. Kaç tane sattığımı ve hangi zengin işadamlarına gittiğini söylemem..."

Palavraya uyanan yok

Buraya kadar her şey normaldi. En azından 'aşk yaşamak' meselesini sorgulamazsanız falan, Banu Hanım'ın durumu da dikkate alındığında normaldi. Ve fakat milli Afrodit'imiz, "Rahmetli Gürbüz ile Fikret Mualla'nın Paris'teki evini sık sık ziyaret ederdik. Gürbüzçüğüm, ünlü ressamdan küçük fiyatlara bu tabloları toplardı. O müthiş koleksiyonu da bana hediye etmişti," diye devam ediyordu. Banu Hanım, geçmişteki beyanatlarına bakılırsa, 1961 doğumlu. Ailecek Yugoslavya'dan Türkiye'ye geldikleri sene 1967... Fikret Mualla ise 1962 senesinde felç geçirmiş, vefat ettiği 1967'ye kadar, sanatsever bir Fransız hanımın himayesinde, bir çiftlikte bakılmıştı. Yani, en azından Banu Hanım'ın Türkiye'ye geldiği 1967 senesi itibarıyla, Gürbüzçüğüyle gidebileceği ve ucuza tablo kapatabileceği bir ev ya da Fikret Mualla yoktu! Hadi, Kanaltürk'te söyleşiyi yapan mağazinci hanımların, "Atmayınız Banu Hanım, din kardeşiyiz," diyecek bilgisi yoktu, peki Hürriyet gazetesi hadiseyi sonradan duyururken biraz araştırıp, bu safsatayla vatandaşın başını ağrıtmayalım diyemez miydi? Peki, haberi 'kesyapıştır' yapan onca internet haber sitesi?

Habercilikte kullanılmayan zaman kullanımı

Türkiye'deki gazetecilik uygulamasında 1960'lı yıllardan sonra, -mıştır, miştir, maktadır gibi zamanlar kullanılmaz. Haberde geçmiş zaman di'li geçmiş olarak kullanılır. Bunun yanında genel eğilimleri vermek için şimdiki zaman kullanılması gerekir. Örnek: Türkiye'de belli hastalıkların sayısı giderek artıyor.

Yanlış bağlama

Türkiye’deki haberlerde çok kullanılan, ancak kaçınılması gereken bir kullanım, iki farklı zamanda olabilecek olayın sanki aynı anda oluyormuş gibi kullanılmasıdır. Örneğin “8 kişi olay yerinde ölürken, yaralılar Numune Hastanesi’ne sevk edildi,” cümlesi ölümler olurken, yaralıların da aynı anda sevk edilmesini anlatır. Oysa anlatılmak istenen bu değildir. Doğrusu iki ayrı cümle kurmaktır: 8 kişi olay yerinde öldü. Yaralılar, en yakın hastane olan Numune Hastanesi’ne sevk edildi. Doğru bağlama örneği olarak şu cümleyi hatırlayın: Yelkovan kuşları daireler çizerek uçarken, yunuslar sanki onlara selam vermek için yukarıya doğru zıplıyordu.

Şekilli konuşma olmaz

Çok kullanılan ama yanlış olan bir kullanım da aktarma yaparken şeklinde konuştu, biçiminde ifade etti gibi kullanımlardır. İfadeler ve konuşmalar şekilli olmaz. Çoğu zaman şöyle konuştu, şunları söyledi demek durumu kurtaracaktır.

Çoğul yüklem kullanım hatası: Yetkililer söylediler diye yazılmaz. Doğrusu, “Yetkililer söyledi” olarak yazılır. Kuşlar uçtular yazılmaz kuşlar uçtu yazılır.

Bazı yazım hataları

Özel isimlerin ilk sözcüğü büyük harf olur. Şu yanlıştır: Ahmet KARA. Doğrusu: Ahmet Kara.

İl ve ilçe isimleri özel isim olarak yazılır. ayaş değil Ayaş yazılır.

Dahi anlamındaki de ve da ayrı olarak yazılır. Ahmet de çok mutlu olanlar arasındaydı. Aradığımız anahtar, Ahmet’te bulundu.